

"به نام خداوند بخشنده مهربان"

* آیات دین و زندگی دوازدهم تجربی ریاضی *

درس اول:

۱ یا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ
وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ (فاطر/۱۵)

ای مردم شما به خداوند نیازمند هستید
و خداست که {تنها} بی نیازستوده است.

◀ پیام: فقر وجودی پدیده ها و غنای وجودی خدا

◀ ارتباط با آیه "يَسْأَلُهُ مَنْ...." و شعر "ذات نایافته از هستی بخش...."

۲ يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ (رحمان/۲۹)

هرآنچه در آسمانها و زمین است پیوسته از او درخواست
میکند
او همواره دست اندرکار امری است

◀ پیام: نیازمیشگی مخلوقات به خداوند و عرض نیاز به پیشگاه الهی - هردو آیه فوق به نیاز کلی موجودات به خداوند اشاره دارد ولی در صورت انتخاب میان بقاء یا پیدایش ، آیه {یا ایها الناس..} نیازموجودات در پیدایش به خدا و آیه {یساله..} نیاز در بقاء

۳ اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ... (نور/۳۵)

خداوند نور آسمان ها و زمین است...

◀ پیام: رابطه میان خدا و جهان هستی /جهان تجلی گاه خداست -خدا نور هستی یعنی موجودات به سبب او پیدا و آشکار شده وجودشان به وجود او وابسته است

◀ ارتباط با ابیات: دلی کز معرفت نور و صفا دید.... - به صحرا بنگرم صحراتو بینم .... و حدیث ما "رَأَيْتَ شَيْئًا... " از امام علی (ع)

۴ **اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ..**(زمر/۶۲) خدا آفریننده هر چیزی است.

◀ پیام: توحید در خالقیت (زمینه و منشأ توحید ولایت) -

◀ ارتباط با آیه **قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ..**

۵ **اللَّهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ**
(آل عمران/۱۰۹) و آنچه در آسمان ها و آنچه در زمین است از آن خداست

◀ پیام: توحید در مالکیت

◀ ارتباط با آیه **"إِنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ"** (درس ۹ یازدهم)

۶ **مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ**
هیچ ولی {سرپرستی} جز او ندارند و او در فرمانروایی خویش

آنه فی حکمه احداً (کهف/۲۶) کسی را شریک نمی سازد

◀ پیام: توحید در ولایت

◀ ارتباط با آیه **"إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ.."** (درس ۵ یازدهم)

۷ **قُلْ أَغَيْرَ اللَّهِ أَبْغَى رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ..**
پروردگار همه چیز است
(انعام/۱۶۴) بگو آیا جز خدا پروردگاری را بطلبم در حالی که او

◀ پیام: توحید در ربوبیت. - اداره و هدایت جهان و تدبیر دیگران جز خدا همگی تحت تدبیر و ربوبیت الهی قرار دارد.

۸ **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ**
اللَّهُ الصَّمَدُ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ لَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ (توحید)
به نام خداوند بخشنده مهربان بگو او خداوند یکتاست
خداوند بی نیازست نه زاییده است و نه زاییده شده و هیچ کس همتای او نیست

◀ پیام: بیانگر حقیقت توحید یا اصل توحید

◀ ارتباط "الله الصمد با یا ایها الناس انتم الفقرا" از جهت بی نیازی خدا و نیاز مطلق مخلوقات – "الله

الصمد" با "یساله من فی السماوات" از جهت عرض نیاز موجودات و رفع آن توسط خدا

۹ قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللهُ

بگو پروردگار آسمان ها و زمین کیست ؟ بگو خداست

◀ پیام : توحید در ربوبیت و توحید در خالقیت

۱۰ قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ

بگو آیا غیر از او سرپرستانی گرفته اید

لا يَمْلِكُونَ لِنَفْسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا

که {حتی} اختیار سود و زیان خود را ندارند؟

◀ پیام : شرک در ولایت – سرزنش مشرکین

۱۱ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ

بگو آیا نابینا و بینا برابر است؟

أَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ

یا تاریکی ها و روشنایی برابرند؟

◀ پیام : مقایسه موحد و مشرک – بصیرت و نورانیت لازمه درک توحید است.

۱۲ أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ

یا آن شریک هایی برای خدا قرار داده اند که {آن

شریکان هم} مثل خدا

فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ

آفرینش بر آنان مشتبّه شده است {و از این رو شریکان

را نیز مستحق عبادت دیده اند}

◀ پیام : نفی ذاتی شرک خالقیت

۱۳ قُلِ اللهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ

بگو خدا آفریننده هر چیزی است و او یکتای مقتدر

است

◀ پیام : توحید در خالقیت – اصل توحید – پاسخ پیامبر(ص) به بت پرستانی که معبودانی غیر خدا را اخذ کردند.

درس سوم:

۱۴ إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ

همانا خدا پروردگار من و پروردگار شماست پس او را
بندگی کنید

هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ (آل عمران / ۵۱)

{ که } این راه راست { و درست } است

◀ پیام: رابطه توحید در ربوبیت و توحید عملی بعد اجتماعی (نتیجه اعتقاد به توحید در ربوبیت اطاعت و بندگی
یا توحید عملی است)

۱۵ أَرَأَيْتُ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ أَفَأَنْتَ تَكُونُ

آیا دیدی آن کسی را که هوای نفس خود را معبود
گرفت .

عَلَيْهِ وَكَيْلًا (فرقان / ۴۳)

آیاتو می توانی ضامن او باشی { و به دفاع از او برخیزی؟
{

◀ پیام: توصیف شرک عملی در بعد فردی - اشاره به سرمایه انسان "اختیار" و "پیامبران الهی" و مانع رشد
"نفس اماره"

۱۶ وَ مِنَ النَّاسِ مَن يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ

از مردم کسی هست که خدا را بر یک جانب و کناره ای
{ تنها به زیان و هنگام وسعت و آسودگی }

فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ
انْقَلَبَ عَلَىٰ وَجْهِهِ خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ

عبادت و بندگی می کند. پس اگر خیری به او رسد
دلش به آن آرام میگیرد و اگر بلایی به او رسد از خدا
رویگردان می شود او در دنیا و آخرت { هردو } زیان می
بیند

ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ (حج / ۱۱)

این همان زیان آشکار است.

◀ پیام: ثمرات شرک عملی در بعد فردی { خسران مبین } / ترسیم شخصیت مشرک

◀ ارتباط ثمره آیه " أَرَأَيْتُ مَنِ اتَّخَذَ.. "

۱۷ يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ
أَوْلِيَاءَ
ای کسانی که ایمان آورده اید دشمن من و دشمن
خودتان را دوست نگیرید

تَلْقَوْنَ إِلَيْهِم بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ
{به گونه ای که} با آنان مهربانی کنید حال آن که آنان
به دین حقی که برای شما آمده است کفر ورزیده اند.
(ممتحنه/۱)

◀ پیام: معیار روابط جامعه اسلامی با سایر ملت ها - اشاره به تنفر و مبارزه با دشمنان خدا از آثار دوستی با خدا
(درس ۹دهم)

درس چهارم:

۱۸ بگو همانا نماز و عبادت هایم و زندگی و مرگم فقط برای خداست که پروردگار جهانیان است . (انعام/۱۶۲)

◀ پیام: اخلاص (درجه عالی توحید عملی) نتیجه توحید در ربوبیت

◀ ارتباط با آیه **إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ....**

۱۹ قُلْ إِنَّمَا عَزَّكُم بِوَاحِدَةٍ
{به بندگانم} بگو شما را فقط یک موعظه میکند

أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلَ خِزْفٍ... (سبا/۴۶)
{و آن} اینکه به صورت جمعی و فردی برای خدا قیام
کنید

◀ پیام: دعوت پیامبر(ص) به اخلاص در بندگی در ابعاد جمعی و فردی - تقدم بعد اجتماعی بر فردی

۲۰ أَلَمْ أَعْهَدَ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ
شیطان را نپرستید
ای فرزندان آدم آیا از شما پیمان نگرفته بودم که

◀ پیام: عهد فطری خدا با انسان - نفی شرک عملی بعد اجتماعی (مبارزه با طاغوت)

أَنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ وَأَنْ أَعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ
مُسْتَقِيمٌ (یس/۶۰-۶۱)
{که} این راه مستقیم است؟
که او دشمن آشکار شماست؟ و این که مرا بپرستید

◀ پیام: وصف شیطان در قرآن - توحید عملی بعد اجتماعی (برپایی نظام الهی)

◀ پیام کلی : گرایش فطری به اخلاص در بندگی

◀ ارتباط با " قُلْ إِنَّمَا أَعِظُكُمْ... " – " أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ " مصداقی از " أَنْ أَعْبُدُونِي " است

۲۱ قَالَتْ فَذَلِكُنَّ الَّذِي لُمْتُنِّي فِيهِ وَ لَقَدْ رَأَوْتَهُ
{زلیخا} گفت این همان است که درباره او سرزنش می
کردید. آری من

عَنْ نَفْسِهِ فَاسْتَعْصَمَ وَلَئِن لَّمْ يَفْعَلْ مَا آمَرَهُ لَيُسْجَنَنَّ
از او کام خاستم و او خود را نگه داشت و اگر آنچه را به
او دستور می دهم نکند

وَلَيَكُونَنَّ مِنَ الصَّاعِرِينَ (یوسف / ۳۲)
قطعاً زندانی خواهد شد و حتماً از خوارشدگان خواهد
گردید.

قَالَ رَبُّ السِّجْنِ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي إِلَيْهِ
{یوسف} گفت پروردگارا زندان برای من دوست
داشتنی تر است از آنچه مرا به آن می خوانند

وَأَلَّا تَصْرِفَ عَنِّي كَيْدَهُنَّ أَصْبُ إِلَيْهِنَّ
و اگر نیرنگ آنان را از من بازگردانی بسوی آن ها
وَأَكُنَّ مِنَ الْجَاهِلِينَ (یوسف / ۳۳)
خواهم گرایید و از نادانان خواهم شد.

◀ پیام : مصداقی از نفوذ ناپذیری در برابر وسوسه های شیطان

◀ ارتباط با بیت " برو این دام بر مرغی دگر نه... "

درس پنجم:

۲۲ إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا (انسان / ۳)
اما راه {رستگاری} را به او نشان دادیم خواه سپاسگزار
باشد و خواه ناسپاس

◀ پیام : مختار بودن انسان در پذیرش راه هدایت و یا رد آن - اشاره به هدایت تشریحی و توحید ربوبیت

۲۳ قَدْ جَاءَكُمْ بِصَائِرٍ مِّن رَّبِّكُمْ
به راستی که دلایل روشن از جانب پروردگارتان بسوی
شما آمد

◀ پیام : توحید در ربوبیت - اراده الهی

۲۴ فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَا... (انعام / ۱۰۴)
پس هر کس که بینا گشت به سود خود او و هر کس
کور دل گردد به زیان خود او.

◀ پیام : سود و زیان به خود انسان برمیگردد - اراده انسانی

◀ پیام کلی: مختار بودن انسان در پذیرش رهنمود های الهی

◀ ارتباط با آیه "إِنَّا هَدَيْنَاهُ.." از باب وجود اختیار در انتخاب راه

◀ ارتباط با آیه "ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْتُمْ آيَاتِكُمْ.." از باب وجود اختیار در پذیرش ثمره اعمال

۲۴ ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْتُمْ آيَاتِكُمْ

این { عقوبت } به خاطر کردار پیشین شماست

وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ (آل عمران / ۱۸۲)

{ و نیز به خاطر آن است که { خداوند هرگز به بندگان ستم نمی کند

◀ پیام: مختار بودن انسان و پذیرش ثمره اعمال

◀ ارتباط با "قد جاءكم.." و "انا هدیناه ... " از باب وجود اختیار در انسان

۲۵ إِنَّ اللَّهَ يُمَسِّكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ

همانا که خداوند نگه می دارد آسمان ها و زمین را از

این که نابود شوند

أَنْ تَزُولَا وَلَئِنْ زَالَتَا إِنْ أَمْسَكَهُمَا مِنْ أَحَدٍ مِنْ بَعْدِهِ (فاطر / ۴۱)

و اگر بخواهند نابود شوند کسی نمی تواند آن ها را حفظ کند مگر خود خدا..

◀ پیام: مدیریت خداوند بر جهان / قدر و قضای الهی

اشاره به نیازموجودات در بقای خود به خدا - قوانین حاکم بر خلقت

◀ ارتباط این آیه و آیه " لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي.." هر دو بیانگر قانونمندی نظام الهی است.

۲۶ لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ

نه خورشید را سزد که به ماه برسد

وَلَا اللَّيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ (یس / ۴۰)

و نه شب بر روز پیشی جوید و هر یک در مداری در گردشند

◀ پیام: قدر و قضای الهی و قانونمندی تخلف ناپذیر و استوار

◀ ارتباط با آیه "إِنَّ اللَّهَ يُمَسِّكُ.." و ابیات پروین اعتصامی " رودها از خود نه طغیان می کنند.... " همگی بیانگر

قانونمندی نظام الهی

درس ششم:

۲۷ كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَ نَبَلُوكُمْ بِالشَّرِّ وَ الْخَيْرِ فِتْنَةً
هر کسی طعم مرگ را می چشد و قطعاً ما شما را با شر
و خیر می آزماییم
وَ أَلَيْنَا تُرْجَعُونَ (انبیاء/۳۵)
و به سوی ما بازگردانده می شوند.

پیام: سنت ابتلاء و امتحان همه انسان ها با خیر و شر (امتحان عام الهی)

۲۸ أَحْسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا
آیا مردم گمان کردند رها می شوند همین که بگویند
ایمان آوردیم
وَ هُمْ لَا يُفْتَنُونَ (عنکبوت/۲)
و آزمایش نمی شوند؟

پیام: سنت ابتلاء و امتحان – خاص مدعیان ایمان

ارتباط با حدیث "أَنَّما المؤمن بمنزلة كفة الميزان" از امام صادق (ع)

۲۹ كَلَّا نُمَدُّ هَؤُلَاءِ وَ هَؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ
هریک از اینان و آنان (خواهان آخرت و دنیا) را مدد
می رسانیم از عطای پروردگارت
وَ مَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا (اسراء/۲۰)
و عطای پروردگارت {از کسی} منع نشده است

پیام: سنت امداد عام الهی – توحید در ربوبیت

ارتباط با آیات ۱۵ و ۱۶ سوره هود {کسانی که زندگی دنیا و تجملات آن را بخواهند....}

۳۰ وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا
و کسانی که در راه ما جهاد {و تلاش} کنند حتماً آنان
را به راه های خود هدایت می کنیم
وَ أَنْ اللَّهُ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ (عنکبوت/۶۹)
و در حقیقت خداوند با نیکوکاران است.

پیام: سنت امداد خاص الهی (توفیق) – یکی از جلوه های توفیق، نصرت و هدایت خدا به دنبال تلاش و مجاهدت است.

۳۱ وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّمَا نُمَلِّئُهُمْ

آنان که کافر شدند تصور نکنند که اگر به آنان مهلت می دهیم

خَيْرٌ لِّأَنفُسِهِمْ إِنَّمَا نُمَلِّئُهُمْ

به نفع آن ها است فقط {به این خاطر} به آنان مهلت می دهیم

لِيَزِدُوا إِثْمًا وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ (آل عمران/۱۷۸) تا برگناهان خود بیفزایند و برای آن ها عذابی خوارکننده است

◀ پیام: سنت املاء و استدراج – سنت حاکم بر معاندان و غرق شدگان در گناه و کافران

۳۲ وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ

و کسانی که آیات ما را تکذیب کردند به تدریج گرفتار عذابشان خواهیم کرد

مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ (سنت مخفی الهی)

از آن راه که نمی دانند و به آن ها مهلت می دهیم همانا تدبیر من استوار است.

وَأَمَلِي لَهُمْ إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ (اعراف/۱۸۲، ۱۸۳)

◀ پیام: سنت املاء استدراج

◀ ارتباط با حدیث "هنگامی که خداوند خیربنده اش را بخواهد... "امام صادق(ع) و حدیث "چه بسا احسان

پیاپی خدا کسی را گرفتار کند... "امام علی(ع)

۳۳ مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ مِثَالِهَا (انعام/۱۶۰) کسی که کار نیکی بیاورد ده برابر آن {پاداش} می گیرد

وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ و کسی که کار بدی بیاورد جز به اندازه آن کیفر نمی شود و بر آنان ستم نمیشود

◀ پیام: سنت سبقت رحمت بر غضب الهی

◀ ارتباط این آیه مصداقی از آیه {پروردگار شما رحمت را بر خود واجب کرده است} است

۳۴ وَ لَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَ اتَّقَوْا فَفَتَحْنَا عَلَيْهِم

و اگر مردم شهرها ایمان آورده و تقوا پیشه می کردند
قطعاً برایشان می گشودیم

بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ وَ لَكِن كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُم

برکاتی از آسمان و زمین ولی تکذیب کردند پس آنان
را گرفتار ساختیم

بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ (اعراف/۹۶)

به {کیفر} آنچه مرتکب می شدند

◀ پیام: سنت تأثیر اعمال انسان در زندگی او

◀ ارتباط با آیه {ذلک بان الله لم یک مغیر انعمه انعمها...} (درس ۹ یازدهم)

درس سیر:

۳۵ فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَ اعْتَصَمُوا بِهِ

و اما کسانی که به خدا گرویدند و به او تمسک جستند

فَسَيُدْخِلُهُمْ فِي رَحْمَةٍ مِّنْهُ وَ فَضْلٍ

به زودی {خدا} آنان را در جوار رحمت و فضلی از
جانب خویش درآورد

وَ يَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمًا (نساء/۱۷۵)

و ایشان را به سوی خود به راهی راست هدایت کند.

◀ پیام: ایمان و عمل لازمه حرکت به سمت رشد و کمال - اشاره به سنت توفیق

◀ ارتباط با آیات "والذین جاهدوا لنهدينهم سبلنا" و "يا ايها الذین آمنوا استجیبوا لله و للرسول اذا دعاکم

لما یحییکم" (اندیشه و تفکریازدهم)

درس هفتم:

۳۶ قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِم

بگو ای بندگان من که زیاده به خود ستم روا داشته اید

لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا

از رحمت الهی ناامید نباشید خداوند همه گناهان را
می بخشد

إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ (زمر/۵۳)

چرا که او آمرزنده مهربان است

◀ پیام: وعده آمرزش همه گناهان با توبه - اشاره به مالکیت خدا بر بندگان پس مربوط به توحید در مالکیت

◀ ارتباط با شعر "طمع زفیض کرامت مبرکه خلق کریم / گنه ببخشد و بر عاشقان ببخشد"

۳۷ کسی که بازگردد و ایمان آورد و عمل صالح انجام دهد ، خداوند گناهان آنان را به حسنات تبدیل میکند ، زیرا خداوند آمرزنده و مهربان است.(فرقان/۷۰)

◀ پیام : تبدیل گناهان به حسنات با توبه همراه با ایمان و عمل صالح – مصداقی از سنت سبقت رحمت الهی بر غضب

◀ ارتباط با احادیث "التائب من الذنب... "از رسول خدا(ص) و "التوبه تطهرالقلوب.. "از امام علی(ع)

۳۸ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ (بقره/۲۲۲) خداوند کسانی را که زیاد توبه میکنند دوست دارد و پاکیزگان را دوست دارد.

◀ پیام : توبه سبب پاک شدن و محبوب شدن نزد خداست-تقدم توابعین به متطهرین

درس هشتم:

۳۹ قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا (شمس/۹) به یقین هرکس خود را تزکیه کرد رستگار شد.

◀ پیام : تزکیه نفس و زندگی سالم عامل رستگاری

۴۰ أَفَمَنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَى تَقْوَى مِنْ اللَّهِ وَرِضْوَانٍ خَيْرٍ آیا آن کس که بنیاد {کار} خود را بر پایه تقوای الهی و خشنودی خدا نهاد،

أَمْ مَنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَى شَفَا جُرْفٍ هَارٍ
بهبتر است؛ یا کسی که بنای خود را بر لبه پرتگاهی در حال سقوط ساخته

فَأَنهَارَ بِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ و با آن در آتش دوزخ فرو می افتد؟ و خداوند گروه ستمکاران را هدایت نمی کند(توبه/۱۰۹)

◀ پیام : مقایسه زندگی متقین با ظالمین – بی توجهی به احکام خدا در زندگی باعث سقوط به وادی ضلالت و تقوای الهی و توجه به رضایت خدا راه نجات از آن

۴۱ ...و بسا چیزی را خوش نمی دارید و آن برای شما خوب است و بسا چیزی را دوست می دارید و آن برای شما بد است و خدا می داند و شما نمی دانید.(بقره/۲۱۶)

◀ پیام : ضررهای اعمال ، مبنای محرمات الهی – دستورات خدا بر مبنای ضرر و فایده هر عمل است نه دوست داشتن یا نداشتن مردم

۴۲ یَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ
از تو درباره شراب و قمار می پرسند بگو در آن دو گناهی
بزرگ

و منافع للناس وَاثْمُهُمَا كَبِيرٌ مِنْ نَفْعِهِمَا (بقره/۲۱۹)
و منفعت هایی برای مردم است اما گناه شان بزرگتر از
منفعت شان است

◀ پیام: حرمت شراب و قمار در اسلام - قمار و شراب بنیان حیات اجتماعی را منهدم و موجب مفسد اجتماعی میگردند.

۴۳ وَلَا تَقْرَبُوا الزَّوْجِيَّ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا (اسرا/۳۲) به زنا نزدیک نشوید قطعاً آن عملی بسیار زشت و
راهی ناپسند است

◀ پیام: حرمت زنا- زنا هم عملی زشت و هم راهی برای گناهان دیگر است.

درس نهم:

۴۴ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا
هرکس به خداوند و روز آخرت ایمان بیاورد و کار
نیکویی انجام دهد

فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ
پاداش آنان نزد خداست و نه ترسی برآنان است و نه
اندوهگین
يَحْزَنُونَ (بقره/۶۲)

◀ پیام: اعتقاد به توحید و معاد از معیارهای تمدن اسلامی - معیار اول توحید و معیار دوم معاد

◀ ارتباط با حدیث " ای مردم بگوئید معبودی جز الله نیست تا رستگار شوید " (پیامبر اکرم(ص))

۴۵ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ
(ای کسانی که ایمان آورده اید خدا را اطاعت کنید و
پیامبر(ص))

وَأُولَى الْأَمْرِ مِنْكُمْ (نساء/۵۹)
و صاحبان امر را که از شمایند اطاعت کنید

◀ پیام: ولایت پذیری از معیارهای تمدن اسلامی - مصداق اولی الامر در حدیث جابر توسط پیامبر مشخص شده است (درس ۴ یازدهم)

۴۶ لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ

به راستی که پیامبران را همراه با دلایل روشن فرستادیم و همراه آنان کتاب

وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ (حدید/۲۵)

و میزان نازل کردیم تا مردم به اقامه عدل و داد برخیزند

◀ پیام: عدالت محوری و عدالت اجتماعی از معیارهای تمدن اسلامی-ولایت ظاهری لزوم اجرای احکام اجتماعی

اسلام

۴۷ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ

و از نشانه های خدا آن است که همسرانی از {نوع} خودتان برای شما آفرید

أَزْوَاجًا لَتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً

تا با آن ها آرامش یابید و میان شما دوستی و رحمت قرارداد

إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ (روم/۲۱)

همانا که در این مورد نشانه هایی است برای کسانی که تفکرمی کنند

◀ پیام: جایگاه والای خانواده /احیای منزلت زن از معیارهای تمدن اسلامی

۴۸ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

بگو آیا کسانی که می دانند و کسانی که نمی دانند برابرند؟

إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ (زمر/۹)

تنها (فقط) خردمندان هستند که پند می گیرند

◀ پیام: تعقل ، تفکر ، خردورزی و علم دوستی از معیارهای تمدن اسلامی- اشاره به برتری عالمان

۴۹ أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ

به راه پروردگارت دعوت کن با دانش استوار و اندرز نیکو

وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ..(نحل/۱۲۵)

و با آنان به شیوه ای که نیکوتر است مجادله نما...

◀ پیام: آموزش روش صحیح دعوت خداوند به پیامبراسلام(ص):

روش اول دعوت عقلی ، استفاده از حکمت و دانش استوار

روش دوم دعوت عاطفی استفاده از موعظه حسنه و اندرز نیکو

روش سوم دعوت عملی استفاده از جدل و گفت و گوی عقلی